

Луцишин Галина
д. політ. н., зав. кафедри ПМВ
Національний університет «Львівська політехніка»

ЕТНІЧНИЙ ЧИННИК У РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПРИКОРДОННИХ КОНФЛІКТІВ

Практика показує, що від того, яка ситуація складеться у прикордонних регіонах залежить великим чином і рівень міждержавної співпраці. Саме добре налагоджене прикордонне спілкування сприяє покращенню міжнаціонального взаєморозуміння, подоланню бар'єрів та стереотипів, які склались історично, а також пониженню конфліктності у межуючих регіонах.

У сучасних умовах розвитку міжнародних відносин проблема прикордонної безпеки стала особливо актуальною і вимагає додаткового вивчення та аналізу. Це пов'язано із тим, що з однієї сторони, в епоху глобалізації та зміцнення міжнародної співпраці виникає необхідність в прозорості кордонів, спрощення візового режиму, а з іншої сторони така прозорість створює передумови для незаконної транскордонної діяльності, впливу сусідніх держав, незаконної міграції, контрабанди товарів тощо.

Політичний кордон є індикатором, який відображає динаміку відносин і демонструє відмінності потенціалів суспільно-економічного та політичного розвитку регіонів держави. Розвиток прикордонних зон значною мірою залежить від адміністративної політики, яка є результатом соціально-економічного, демографічного потенціалу та етнокультурної єдності. Інтенсивність суспільно-політичних процесів прикордонних зон також залежить від геополітичного розвитку та стратегії прикордонного діалогу. Як зазначає український дослідник політичної лімології А. Долгов, в одному випадку, формується спільне “відкрите” прикордоння суміжних держав, в іншому – ізольоване “прикордоння” в межах однієї держави [2].

Прикордонний конфлікт може перерости у широкомасштабний збройний конфлікт у боротьбі за прилеглі території, у протистоянні етнічних, культурних, релігійних цінностей. Аналізуючи проблему прикордонних конфліктів, дослідники ча-

сто розглядають локальні конфлікти, територіальні спори тощо. Прикордонний конфлікт полягає перш за все в порушенні кордону. Порушення прикордонної безпеки держави є загрозою для безпеки інших держав. Сьогодні для багатьох держав актуальними залишається військова загроза і загроза територіальної цілісності, зміна державного кордону внаслідок агресії. Прикордонна безпека також пов'язана з інформаційним, психологічним впливом на систему установок, цінностей та поведінку людей у прикордонній зоні. У сучасному світі все частіше використовуються такі форми експансії як культурна, політична, ідеологічна, екологічна, інформаційна, дипломатична тощо.

Як наголошує український дослідник Андріяш В.І. вплив глобалізації на сучасні етнополітичні процеси супроводжується такими тенденціями як: подальше зіткнення національних інтересів, що створює передумови для появи конфліктів, зростання міграційних потоків, продовження процесу націєтворення та поява нових сценаріїв його перебігу, посилення геополітичних змін та подальша глобальна трансформація національної держави, гармонійний розвиток етнонаціонального соціуму на державному та глобальному рівнях [1].

Важко вирішити прикордонні суперечки, коли одна і та ж територія географічно тяжіє до однієї держави, а етнічно – до іншої. Прикордонні конфлікти часто виникають на основі феномену „розділеного етносу”, який прагне до об'єднання в одній державі. Важливу роль відіграє історичний підтип, пов'язаний із концепціями „одвічної” і „вікової приналежності” території іншій державі.

Часто прикордонні конфлікти переростають в серйозні дипломатичні і навіть військові зіткнення держав. Найчастіше виділяють прикордонні інциденти, що полягають в дрібних зіткненнях, які регулюються місцевою прикордонною владою. Історія свідчить, що протистояння, свого часу не розв'язані між окремими державами природнім шляхом, або «заморожені», виявилися ще остаточно неподоланими і протистояння періодично відновлюється. На рівні масової свідомості ще спрацьовує фактор недовіри, а подекуди і конфронтації, що має свої коріння в

історично-політичній площині міжнаціональних взаємин. Цей фактор найчіткіше спостерігається у прикордонній зоні, де компактно проживають представники окремих національних меншин, які часто вступають у безпосередні контакти з етнічною батьківщиною.

Тенденції виникнення і розвитку протиріч і конфліктів на кордоні пов'язані із такими чинниками як: агресія на систему політичних, морально-духовних, культурних, інформаційних, правових та інших установок і норм; військова агресія сусідніх держав; зростанням транскордонної незаконної діяльності, яка створює загрозу системі безпеки держав. У зв'язку із існуванням вказаних загроз, держава повинна розвивати механізми самозахисту, зокрема, суб'єкти політики повинні проводити систему військово-політичних і соціально-економічних заходів на прикордонному просторі, реалізувати прикордонну політику, яка повинна захищати національні інтереси держави на його рубежах.

Також необхідно враховувати і той факт, що прикордонна політика не повинна містити елементи силового фактору для досягнення своїх цілей, а повинна формуватись на основі дипломатичних, правових, економічних, культурних та інших способів діяльності.

Досліджуючи вплив етнічного чинника у розвитку прикордонних конфліктів, необхідно відзначити, що найчастіше виникнення конфліктів на кордоні пов'язані із такими чинниками, як військова агресія сусідніх держав, зростання транскордонної незаконної діяльності, яка створює загрозу системі безпеки держав, захист представників власної діаспори на території іноземних прикордонних держав. Практика показує, що найчастіше вдаються до порушень щодо захисту своєї діаспори представники Росії, Румунії, Словаччини, Польщі, Туреччини, Угорщини, які розробили окремі державні програми щодо захисту інтересів представників діаспори у сусідніх державах. Враховуючи таку ситуацію, держава повинна розвивати механізми самозахисту, попередження виникнення прикордонних конфліктів, активізувати дипломатичні, правові, економічні та культурні засоби.

Література

1. Андріяш В.І. Перспективи розвитку етнополітичних процесів під впливом глобалізації [Електронний ресурс] / В.І. Андріяш // Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління. – 2013. – № 12. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=671>.
2. Національне самовизначення територіально-політичних систем в контексті політичної лімології. Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / О.В. Долгов; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. – Миколаїв, 2005. – 18 с.

Марусик Юрій

*молодший науковий співробітник
Міжнародного інституту освіти,
культури та зв'язків з діаспорою
Національний університет «Львівська політехніка»*

СТІНИ ЯК ЗАСІБ ОБМЕЖЕННЯ МІГРАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Протягом останніх десятиліть людство стикається із постійно зростаючою міжнародною мобільністю населення. Інтенсифікація міграційних процесів змінює політичну реальність, дає нові можливості та ставить нові виклики перед суспільствами і політичними силами у кожній країні. В окремих випадках міграція стає викликом для міжнародних організацій та наддержавних структур. Із якісними та кількісними змінами, яких набуває сучасна міграція, суб'єкти політики обирають нові способи взаємодії із цим процесом.

Міграція призводить як до позитивних, так і до негативних наслідків. Серед типів міграції, що призводять до найбільш критичних ефектів, варто виокремити нелегальну та нерегульовану міграцію. Численні мігранти порушують законодавство для того, щоб змогти прогнати себе, своїх рідних чи зберегти життя.